

AKATALPA

Kasım 2021 - Sayı 263

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

Lokman KURUCU

SULTAN I

tankları hazırla Sultan! bir dağ, dağ kalmış
dağda bir gül kalmış gülde bülbül
kalbi bir ses senin çağında
küfreder gibi sende olmayana

ne kadar söz varsa bin kat demir
ne duygu varsa boğacak betonun
kimsesiz bir tanrısın da ellerin hak dolu
sıra gelmiyor kıyameti kopartmaya

ama dağ diyorum Sultan gül ve bülbül
yani bir hafıza; kalbini unutturduklarına
üstelik bir kuş sesiyle göğüste delik açıp
şair olabilecekler de varsa eyvah, tahtın!

tankları diyorum Sultan
bombaları! dikenlerini kibrinin bak;
gölgende hâlâ birbirine ağlayanlar var!

SULTAN II

duydun mu Sultan çocuklar bahçene inip ağaç olmuş
hızır olsak ne olur kessek nesi ölür
evrenin sonsuz annesi şey bu
vursan genişler
bölse çöğalır
kalp dursa toprakta kalır

parmağı kaldır sultan
Divan-i Hümayun toplansın
sefer divanı ayak divanı at divanı yetmez!
karanlığında güneşi yavaşlatacak ne kudret varsa dök!
başa saracağız, geniş bir yolumuz var;
o iki zerre toza, ilk kıvılcıma,
ta Tanrı dediğin hiçliğe !

gelmiyorsan
o en büyük pimi çek
herkes ölür Sultan
sevi kalır →

SULTAN III

kubbemiz yakut tasımız elmas
terlesek göbeğimizden altın taşar
doldurur alimallah iki cennet nehrini
bizdeki mülk son bele akar

lakin eriyor tuz soluyor mühür
gayrı kesmiyor aklı kalbe zincir
başa duvak ferman aman
rüyamıza değişiyor ayaklar

tellakları çağır Sultan doldur keseleri
zulüm bize haktır diye hadis yazsınlar
ardına kan üstüne alem koysunlar
mihrap-mihrap bağırsınlar kitapla bir tutup

hak duyup 'la' diyen olursa şayet
ya verip altını ruhunu alsınlar
ya kesip etinden ekmeğini
cemaatin ağzına, amin!

Döndü Açıköz, Hüseyin Alemdar, Sevda Altınkaya, Fatma Aras, Talat Avcı, Cansu Aydın, Ali Asker Barut, Hakan Coşkun, Yener Çetin, Murat Dalgın, Ramis Dara, Gardenya Deniz, Hüsnü Duran, Hasan Efe, Hakkı Engin Giderer, Sedat Gülmez, Nihan Işiker, Erkan Kara, Ayfer Karakaş, Lokman Kurucu, Ferziye Küçük, Salih Mercanoğlu, Yusuf Özdemir, Elif Burcu Özkan, Hüseyin Peker, Halil Şahan, Ertan Şahin, Şerif Temurtaş, Şerif Tezgörenler, Ertuğrul Tiryaki, Yeprem Türk, Ümit Yıldırım, Necip Yıldız, İsmail Güney Yılmaz.

ÖYKÜYLE ŞİİR ARASINDA GİDİP GELEN BİR METİN

Halil ŞAHAN

KARAR

“Yalnız ölmek istiyorum”, diyordu,
Ardında bıraktığı mektupta. Sanki
yalnız yaşamamış gibi. Ufak bir odası
olurdu taşınılan her evde, kapanırdı
dört duvar arasına saatlarca. Çıkıp
karıştığında ortak düzene, dertop bir
kirpi, kerpetenle sökülüp almak gerekirdi
kelimelerini. Artık yeni odalar bekliyor
onu, diye geçiriyor içinden ötekisi: Sinsi
bir koridorda kapısı açılan beyaz duvarlı
hücrelerinde, kimya ve ışın, kusmak için
gideceği karanlık bir banyo, arasıra
ateşini yoklamaya gelecek nobran yüzülü
bir hemşire, geceleri çökecek derin ve
kanlı sessizliği bakalım sevecek mi.

ENİS BATUR

(*Yanık Divan*, Dramatik Şiirler, 2010 -2016 Kırmızı Kedi yayını, s. 5)

“Karar”, gerçek bir şiir mi?

Sanırım şairi de kararsız bu konuda, kitabının kapağına
“Dramatik Şiirler” yazmış.

Dramatik; hem düzyazı hem de acıklı anlamı taşıyan bir
sözcük. Gerçi bir metnin dramatik sayılması için kesinkes
düzyazı olması gerekmez, ama özellikle tiyatrodramlar
genellikle düzyazıdır. Kısacası, öykülemeye dayalı metinler
düzyazıdır. “Karar” da öyle gibi, bir şiir kitabında
yayımlanmasına karşın azımsanmayacak ölçüde öyküleme
içeriyor.

“Karar” da, ölüm dolaylarında gezinen biri anlatılıyor. Bu,
başlarda, intihar girişiminde bulunmuş sanısı uyandırıyor.
Anlatının ilk tümcesinde belirtildiğine göre, ardında “Yalnız
ölmek istiyorum” diye mektup bırakmış. Zaten intihar
olasılığını akla getiren de bu mektup. Ardında mektup
bırakmak, genellikle intiharlarda söz konusudur çünkü.

Ancak intiharın gerçekleşip gerçekleşmediği pek belli değil.
Anlatının sonlarına doğru bu durum aydınlanıyor, ama ben
yorumumu okuma sırasına göre yapmak istiyorum. Metnin
alınlanmasına böylesinin uygun olduğunu düşünüyorum.

Mektuptaki “istiyorum” kipine eğilinildiğinde, niyette bir
kesinlik sezilmiyor. Tasarı aşamasında söylenmiş gibi. Eğer
“istedim” kipi kullanılmış olsaydı, öznenin eylemi yapmaya
kararlı olduğu anlaşılırdı. Kişi, o kipi öldüğünü varsayıyorsa
öyle kullanır çünkü.

Gelelim metnin ikinci tümcesine: “Sanki yalnız yaşamamış
gibi.”

Evet, bir eleştirisel tavır söz konusu, ama ardından da
paylanan kişinin yaşamöyküsü anlatılacak gibi. Nitekim öyle de
yapılıyor:

Sık sık ev değiştiren bir aile canlanıyor anlığımızda.
Kişimiz taşınılan her evde ufak bir odaya el koyup orada

saatlerce kapanıyor. Çıkıp da insan içine karşınca da kimseyle
iletişim kurup konuşmuyor. Kirpi gibi büzülüp kabuğuna
çekiliyor. İnsanlar onun ağzından kerpetenle söker gibi zorla laf
alıyorlar.

Buraya kadar yalnızca bir yaşamöyküsü anlatılmıyor, belirli
bir tip de çizilmiş oluyor.

İkinci tümcenin işlevi, yaşamöyküsünün anlatılmasına
olanak hazırlamakla sınırlı değil. Okurda başka duygu ve
düşüncelerin uyanmasını da sağlıyor bence. Örneğin söz konusu
kişi için yalnız ölmenin beklenmedik bir durum olmadığını,
onun zaten toplumun bir kurbanı olduğunu da düşünüyoruz.
Ardından gelen “dertop bir kirpi” eğretilmesiyle de
pekiştiriliyor bu.

Bu sözcenin okurda böyle birden çok çağrışım ve anlam
uyandırması, metne önemli ölçüde şiir katmış da oluyor.

Üçüncü tümceden öykü ya da şiir kişimizin, yalnızlığı
gönüllü seçtiği izlenimi ediniliyor. Ama dördüncü tümce okuru
biraz kuşkuya düşürüyor; bazı sözler oldukça sert çünkü.
Kişimizin toplumla sorunları olduğu anlaşılıyor.

Bir kere, şu “ortak düzen” sözü soğuk bir söz. Kişisel
yeğlemlerin yeri olmayan, dayatılmış bir düzen. Kişimiz de
öyle görüyor ki, ona karıştığında kendini koruma altına alıyor;
“dertop bir kirpi” oluyor, diyesim sert ve dikenli bir zırha
bürünüyor. Kimseyle konuşmak istemiyor, ama başkaları onu
zorla, giderek şiddet kullanarak konuşturuyor: “..kerpetenle
söküp almak gerekirdi kelimelerini.”

Gerek “dertop bir kirpi” gerek “kelimelerini kerpetenle
söküp almak” eğretilmeleri katıllıklarına karşın şiir taşıyorlar.
Ama öykü de var bu sözlerde; yalnız, çekingen, ama dirençli bir
kişilik yansıtıyorlar.

Beşinci tümcede, o an’a dek ortada görünmeyen biri giriyor
anlatıya: ötekisi. Anlığından (zihin) geçen bir düşünceyle
çıkıyor ortaya: “Artık yeni odalar bekliyor onu” diye geçiriyor
içinden.

Böylece, başlarda intihar girişiminde bulunduğunu
sandığımız kişinin ölmediği de çıkıyor ortaya. Giderek
kişimizin hiç intihar girişiminde bulunmadığını anlıyoruz.

Altıncı tümcede kişimizin bir hastanede olduğu görülüyor.
“Sinsi bir koridora kapısı açılan beyaz duvarlı hücrelerinde” n
söz ediliyor. Hücre, hapisane çağrışımı yapsa da duvarlarının
beyaz olması hastaneyi düşündürüyor. Sanırım şairimiz
hastanedeki sıkıntılı durumu böyle anlatmak istemiş.

İki sözcük bağlamında altıncı tümce üzerinde biraz daha
durmak istiyorum: “kimya ve ışın”. Bu iki sözcük, kanser
sağaltımını (tedavi) akla getiriyor. Demek ki kişimiz ölümlül
hasta.

Altıncı tümcenin sonuna doğru geçen “kanlı sessizlik”
tamlamasından da bir ameliyat düşüncesine varıyoruz. Ancak
bu ameliyat henüz gerçekleşmemiş. Bence, “geceleri çökecek
derin ve kanlı sessizliği bakalım sevecek mi.” sözcüsü bunu
gösteriyor.

Evet, anlatı ilerledikçe öykü niteliklerinin ağır bastığı
görülüyor. Olaya girip çıkan yan kişiler bile tipleştiriliveriyor.
Örneğin “nobran yüzülü hemşire” gibi.

Gene de buralarda şiirsel öge yok değil: “Sinsi koridor”
daki kişileştirme, öykülemeyi aşip şiire uzanıyor bence.
Geceleri çöken “derin ve kanlı sessizlik” te de durum aynı.
“Derin sessizlik” bana göre, bir eğretilme. Sessizliğin
yoğunluğu, suyun derinliğine benzetiliyor çünkü. “Kanlı
sessizlik” ise, bir düzdeğişmece. “Kan” söylenerek, ameliyat
anlatılmak istenmiş.

Metinde, şiirsel anlatımın boşlanmadığını başka örnekleri
de var: Kanser sağaltımını “kimya ve ışın” sözcükleriyle
simgeleştirmek gibi.

Sonuç olarak şunu söylemek isterim: “Karar” bence tam
olarak ne öykü ne de şiir: ikisi de.

Gardenya DENİZ

AŞKINI BİR SIR GİBİ

tılsımlıdır cevher gözlerin
ne deseler inanırım

büyülüydün sen büyülendim
büyüler büyülü olan

bir araya geldiğimizde
dudağımla alnına ılık

için hoş olacak şaşıracaksın
bir buse ki ruhuna değen

iz sürensın tenimde
derin mercan avcısı

karagölsün sinemde
kök saldııkça kanatan

düşüme sızan karanlık
gecemin hükmü adam

mahremiyet bir ejderha
gölgesi hazineyi koruyan

bize ait anılar bizim
başkasıyla paylaşmam

kadeh kaldıralım bu sırta
söz oluyor aramızda kalan

Hakkı Engin GİDERER

KIRKINCI GÜN ŞARKISI

Her şeyin üzerinde aniden
Lisede boynu hızla fotoğraftan çıkan
Gürgen
Bulutlara değen
Maria Callas'ın ağzındaki dumanın
damara saplanan uzun iğnesi
Kelebeğin bayan etkisi
Her şeyin üzerinden birden ışıktan hızlı gök gürültüsü
Sütlü ekmek çiğnemelerin, körüklü otobüslerin, gelinlerin,
doçentlik jürilerinin,
Aniden yükselir ayaklar hızla
Fotoğrafi çeken elektrikli testere
İkiye bölünür dünya
Biri zaman geçiyor telaşı
Zaman göz açıp kapamanın sarsıcı sürmesi
Diğeri Ölümsüzlük
Bir hayal tabii
Sanırsın fotoğrafta rüzgârdan eğilmiş gövdesi
Ölüm aniden hırıltılı bir gırtlak hamlesi

Elif Burcu ÖZKAN

HEYBE

Sırtındaki heybenin dar ağzında
Hayatın kusup susturdıkları
Yokluğun ovalattığı parmaklarında
Kurda kuşa yem olmamış
Sonrası olmayan bir bağıllık
Ölüme eş, yeniye aç
Kaypak dile dolanmış saflık

Ürkek bir sürgün yine
Bol virajlı keskin sergüzeşte
İçrek bir mecmua
Aralanmış bir perdesi var dünyaya

Suyun üstü kalabalık
Kıyı düşleri, dua sesleri, el kırı
Zamansız, ah ne zamansız şu mutluluk
Arada bir göz kırpan gökkuşağı
Yaşam denen ölüm-kalım savaşında
Kim tutar beni, diye yola çıkan
Kin tutuyor yol ortasında

Sonu soluk yalnızlık
Sonu yarına küskün ölüm
Ruhunun henüz gömülmemiş kanatlarını
Kimsesizken çırpan, kendi kendine doyan
Nirvana'sı mesken bir âlim artık
Göğünün yedi katında
Kendini küçük gören bir bilge

Saymak zor mahzeninden havalanan kuşları
Kavuşan kıvrımlı oyların
Muntazam damarlarından
Tamamlanmış bir özlü töz artık
Son kullanım tarihi geçmiş dualara
En ağır isyan

Ümit YILDIRIM

ZAMAN RÜZGÂRLADI BENİ

bahçesinde nar çiçeği açan o ev bizimdi
ürkek kiremitlerine yağmur yağın
önünde tulumbalı küçük bir havuz
bacasında hep aynı leylek, tek ayak üstünde
gideceği yöne bakan su olurdu gözleri

bir ceviz gölgesiydi evimiz
bir nar çiçeği rengi
eskidi her şey kanadını çırpınca kuş
eteklerinde civciv ölüleri

sen öyle usul usul gittin ellerim ceplerimde kül
gözlerin bal saçların tarçın dilimde kırık bir kelime

gittiğin gündün beri varlığımın boğuldu sesi
bakakalırım şimdi gidenlerin ardından
gözlerim ayaz rengi

bütün gidişlerin ilk örneği sendin:
insanlığın boynunu büken

YENİDEN ŞİİRLE

Hüseyin PEKER

İngiliz şiiri denince ilk akla gelenler kadar, şiirde bilinmesi gereken adları başa çekersek; Shakespeare (1618), W. Blake (1827), Shelley (1822), Milton (1674), Wordsworth (1850), Hardy (1928), Lawrence, Byron, Kipling, Keats, Auden, Pope, Auden, Huxley, Hughes, Eliot sıralanabilir. Bazılarının ölüm tarihi yukarıdaki gibidir. "Pound'un imgeciliği yılışık sözden uzaktır, imgeye anlam katmaz." deyimleri biraz da Fransız simgecilerinin 'şiiri tanıma biçimi gizli evrene sezgisel yaklaşım, düş'ün bilinmeyen kapılarını açmaya yarayan anahtar biçiminde daha sıcak ve kurtuluşu Gerçeküstücülük'le tamamlamış evresine bakarak, Alman romantiklerine, bizim şiirimize daha yakın oluşunu getiriyor. İngiliz şiirinin soğuk bir duvara yaslandığını da söyleyebiliriz.

Türk şiirinde de İngilizce bilen; arada çeviri yapan, daha çok kendi şiirlerini İngiliz şiirinin tabanına yaslayarak ilerleyenler bulunmaktadır. Bunların hepsini saymak mümkün olmasa da, listeyi Efe Murad'dan, Gonca Özmen'e, İlhan Berk'ten Güven Turan ve Enis Batur'a, 'Erkan Karakiraz'dan belki Nazmi Ağıl, Ahmet Güntan, Melih Cevdet Anday, Ülkü Tamer, İlyas Tunç gibi pek çok şairimize uzatmak olasıdır.

İlyas Tunç'un Klaros yayını 2020 basımı Toplu Şiirleri "Hangi Şiir Onarır Şu Taşküreysi" de bir bağlamda Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce bölümünü bitirip yurdun çeşitli yerlerinde İngilizce öğretmenliği yapan, bu dilde yaptığı çevirilerle de şiir kadar tanınan, İngiliz şiir sevdalısı, yöntemlerinden uzaklaşmayan şair gözüyle okumak mümkün.. Özellikle İngilizce'den çevirdiği Afrika şiirinden örneklerle yoğunlaşan şair, 1992 başladığı kitaplaşma serüvenini 2009 da eklediği son kitabı 'Karnaval'la sürdüren biri olarak biliniyor. Seyreltilmiş söz dizimi ve üstüne basılmayan ezik saymadığım duyarlıklarla bitiştiirdiği şiir evreninde geleneğe yakın, yenilikçi ve lirik peşinde çok sivrilmeyen bir akışla tamamlıyor şiirini. Çeşitli sanat ve pratiklerle yol alan şiir serüveninde göze batmayan; duru, bir o kadar da öfkelerini rüzgâra salan bir tutum izler:

"telaşlı rahminde gecenin
kuyruklu bir yıldızım
fırtınalar, hortumlar, akıntılar
şaşırdım yürüngemi birden
vurdu karaya kayığım"

"sustu uykusu" dediği derin ve toz kaldırmayan bir söyleyişten yana Tunç. 'ekmek merhametsiz, su dargın' dediği usul kelimelerle, belki de bir ucu destansı soluğun kıyasına bitişik seslenen bir şiirin öbeğinde. 'taşlatın onu!' Garip bir derinlik, istemsiz bir kaynaşma. Farklı dil alanından tutunma. Herkesinkine benzemeyen bir ucu dünya ısısına değmeyen bitişmeler. Benim İlyas Tunç şiirinden edindiğim izlenimler böyle: Şiirimizin dallarından birine ekleyemeyeceğimiz bir yöntemle, kendi pervazına tutunuyor: usul ve bereketli.

Zafer Acar'ın 1977 Malatya doğumlu ve 2000 yılında Konya Selçuklu Üni. Türk Dili Edebiyatı mezunu oluşuna bakarak, edebiyat sevgisini baştan içinde geliştiren biri olduğunu söylemek olası. 2005'te ilk şiir kitabı, sonra, ikincisini 2012 de bir romanla eşleştirdi. 2013'te "Sezai Karakoç Kuşağı: İkinci Yeni" başlıklı deneme kitabıyla her dalda ürünler vermeyi, böylece genişlemeyi göze almış ayrıksı

bir serüven olarak edebiyata dergi editörlüğüne varan geniş bir yelpazede yerini aldı. Zafer Acar'ın göze yansıyan tarafı modern çizgiyi kendi görüşlerine yakın arkadaşlarına benimsetmek ve edebiyat alanında beklenmedik çizgiye erişmek oldu.

Toplu Şiirler dışında "Falan Filan" ve "Mülkiyetsizm" (2018 Ketebe yayın) adlı yeni şiir kitaplarıyla üretkenliğini koruyan Zafer Acar'ın 'Genç Şaire Açık Mektuplar' adlı poetika kitabında söylediği şu satırlar, onun kendi görüşünü yakın plan önümüze taşımakta: "Bir dergi ortamında Necip Fazıl'ın yanında yetişmiş bir usta olmak, o kişiden Necip Fazıl'a ve Necip Fazıl'ın ilişki kurduğu daha eski kuşaklara ulanmak ve o geleneği ta köklerinden dirimle solumak anlamına gelir. Bu bağlantı sizi Tanzimat dönemi şairlerine, mesela Abdülhak Hamit'e bile götürebilir."

Aslında Zafer Acar'ın belki Sezai Karakoç, İsmet Özel, Cahit Zarifoğlu ustalarından edindiği bir şiir sezgisi ve yaklaşması vardı. Bundan da kopmadı uzun yıllar. Onu; akranlarının ucu bulanık şiirlerinden ayıran, 'donanımlı dehalar' sınıfında olduğunu düşündüren bir yan gizli kaldı hep. Şiirsel yapısı hiçbir dönem 'itaat' içinde seyretmedi. Her zaman özgür, uçarı ve başkaldıran bir sözcü gibi konuştu. Hep şiirin lideri olarak hareket etti, bu nizamı bozmadı, yürürlükten kaldırmadı:

"peki ben, evet şu şair olan ben, onunla savaşırken ölsem
yaşar mı sonsuza dek adım
ihtiyacım var buna, çünkü ben hiç yaşayamadım
hafızayı yaratan tanrım çoğu kez sen bile hatırlamazsın
öyle bahtsız bir geçiciyim ki
ölümsüzlük suyuna düşsem boğulurum"

Tok sözlü bir şiir. Mayakovski gibi çığırın söze koşturan, başkaldırısını şiir arasına yedirmekten haz alan, dik konuşmaktan hiç çekinmeyen, bilgelik mimarisi arasına toz kondurmadan tuğlalar ekleyen bir yapı. Kelimeleri inceltmeye gerek dahi duymadan düşündüklerini toparlayan bir söylem. Annesinin doğumunu kendi doğumuna hazırlık olarak düşünecek kadar narsist, ama iyi huylu "ben" anlatıcısı. Şiirinde adım seslerini duyduğumuz bir şair. Sokakların kanununu kendi ilkeleriyle bütünleştiren bir kanun kurucu. İster istemez gizli kolonisine okuru çeken büyümlü bir anlatım, büyük kuşaklar üzerinden hesaplaşıyor. Beyninde geliştirdiği eski patlamaların tortu ve küllerini üzerimize dökerek anlatmaktan yana. Toplumdaki aksaklıkları gidermek üzere arkadaşlarıyla, yandaşlarıyla yapılmış bir buluşmanın seyri, bu şiirler:

"böyle olmayacak biraz kardeşlik yapayım kendime
sıkıca sarıldım kokladım saçlarımı sonra saptadım
sırtıma bıçağı"

Olmayacak sertleşmeleri; yüreğinden, bağrından koparıp, en olmadık anlarda önümüze taşıran, kendi benliğini öne çıkarmak için taşkınlık ve yıkıcılık perdelerini sonuna kadar aşmaktan çekinmeyen bir şairin günah çıkarma rehberi.

Herkesin tanınması gereken bir şair Zafer Acar. Yaşantısını esin perdesine açıp sonuna kadar söyleye benzer konuşmalara koşturan, özgün bir tuz basıyor, önümüzdeki yaralara.

Hayati Baki 1949 Tonya (Trabzon) doğumlu, Türk Dili Edebiyatı mezunu, ama daha birçok fakülteden mezun, Avrupa'nın birçok şehrinde yaşamış, çok dergide yazmış, derneklerde başkanlık yapmış bir hayat zengini öncelikle. Tabi bilenler bilir Tonya Karadeniz'in özel bir yeridir. Şu sıralar orta yaşını Sinop'ta bahçe sulayarak geçirdiğini dopdolu özgeçmişine ekleyen H.Baki, çıkardığı deneme, şiir kitaplarıyla da herkese aşına bir şahıs.

NERUDA

simsiyah... kumaşı uyku ve ölümden dokunmuş...
unutuş suyuyla ıslattığı toz beziyle yaşanmışlık tortularını
silerken gece
güneş doğuyor pencerenin ardındaki yazı masasının
üzerinde, pırl pırl...

ah, kalem ateş, kâğıt ateş! hakikat yangını yakıp kül etse bile
tanrıları, tanrıçaları...
elmas kalbi var evrensel vicdanın, dokunaklı şarkı
olup duyulur derinden atışları

özgür bilinç, evrenin sergüzeşti... ben, gözyaşı ve külün
sentezi,
duyumsadıkça sancıyıp kıvraniyorum ve mülk
edinip dönüştürüyorum
on üç milyar yıllık varoluş ıstırabını, kırmızı kelebeğe...

şimdi sonsuzluk tutkusunun can verdiği harfler yeşil yılki
sürüsü,
zaman saliselerin toplamından öte bir şey bu şiirsel
dünyada.

İsmail Güney YILMAZ

BİR AKŞAM YÜRÜMESİ

çok olmayı mı arıyor insan yoksa bir kişide yalnız
kalmayı mı?
kolay ve hızlı yollar, zamanın şehvetli azameti
ömürümüz akıp gidiyor, hayat bir mengine dir
yönsüz, dirliksiz günler, her saat bir ekmeğe koşusu
ve hainler geçiyor sularımızdan, yalanlar, az öpüşler
düşmanlar birikiyor tenimizde, dudaklarımızda pastan
bir iz.

bahçemin ortasında bir akbaba gölgesi
rengârenk tırnaklarıyla boynumdadır anısı
gri ve nefessiz yollarda her sabah
bir mesaiyi daha bitirme düşüncesi
ve akşam

bir yatak
bir kitap
geceye dek sızlayan ayaklar
ve gitgide uzaklaşan bir hayal
aklın gönlü kirlenmediği.

bu kadar insan arasında yalnızım
bu kadar düşünceyle tekinsiz
kimsenin bir parçası değilim ben
istiklal'de uğuldayan sesler dışında.

2020, Artshop basımı yeni şiir kitabı, "Patetik Senfoni" kitabı kapağında kuraklık seremonisi ile açılış yapsa da, kitapta gür akan bir ruh sergisi var; ama taşkınlığını biçimde denemeye fazla yeltenmemiş, daha çok yalın, fazla yormayan bir anlatımla, aralara kısırdığı taşkınlıklarla yetinen bir orta yaşlı coşkulu bir kahraman edasında. 'pas demiri yiyor' gibi engin bilge kaftanını giydiği yerler geziniyor şiirler arasında. Yakın şiirlerde 'insanat pislik, içmiş edilmiş kelam, cinsi bütün haspalar, neo puştalar' üst üste yığılsa da, kitabın başlangıcı gayet uslu nizamda, fazla deney'e ve süslemeye yer bırakmayan bir çalımla önümüze çıkıyor. Bu bakıma kitabın başıyla sonu arasında biçimsel olarak uçuruma benzer ayrımlar koşturduğu söylenebilir. İlk şiirlerde düşünce örgüsü yer yer kısılmış biçimde kendini parlatan yerlere de dönüşmüyor değil: "henüz, şimdi kapıdaydı gitti." Hayati Bakı'nın şiiri her zaman bir yeri bir edimi işaret eder gibi geliyor. Ama 'dolanık düğüm', "ev bomboş, burada yalnızlık bekler", "kiraz seslerini severim, gençleşirim", "yılan iyidir insandan" gibi eşsiz buluşlarla süslemelerin giderek artması kitabın iyi yönü. Bence kitabın ilk şiirlerine pilot şiirler eklemesi daha yerinde olurdu. Başlangıç dilimleri diğer bölümlere göre daha cansız kalıyor.

Hayati Baki, birikmiş bir hayat senfonisinin bıraktığı ezgili notaların dökülüşünü hatırlatan bir sonbahar manzarasında. Öfkesi dinmemiş, hayata her şeye rağmen hep kedersiz ama yamalı bakmış bir engin varlığın notları gibi yüklü ve patırtılı.

1980 İstanbul (Batman da olabilir) doğumlu İletişim mezunu Ömer Şişman'ın altıncı şiir kitabı 'Empat' 1 (160 km yayın 2021) okurken, Ahmet Güntan'ın 'Parçalı Ham Manifestosu'na takıldım: 1- Şiiri yaratma, yavaşça ara 2- İçeride değil, dışarıda ve somutta 3-Beyin kimyana ihanet etmene bak, nasılsa kimse seni takmıyor 4-Gözlemlemediğin, dokunmadığın şeyi şiire sokma 5-Görmediğin coğrafyaları, yaşamadığın tarihi yazma (Kitaplardan somut bilgiyi ham olarak alabilirsin) 6- Sıfatlardan kaçın 7-Dize kurma 8-Kafiye yapma 9-Söz sanatlarından sakın 10- Gizli gönderme yapma 11- İmgeyi bilgi vermek için kullan (On ikinci maddeyi almadım, bence lüzumsuzdu)

Neresinden baksak Ö. Şişman'ın 'Empat' tanımını yukarıdaki maddelere uyuyor. Dünyanın düz ve somut halini çarpık bir iç dille anlatıyor şair. Ama hissettirmeden yürüyerek dizeler arasında. Güncele ya da başka deyişle gündelik hayatta rastladıklarının hepsine bir gözle bakıyor. Nasıl gözle, orası net değil. Ayrık bir gözle, bildik sözlerle yaşıyor. Düz konuştuğunu görüyorsunuz, farklı kıyıya yaşıyor, oradan vuruyor. Sinsi bir şiir. Bu ifadeye devrik demek mümkün değil, "Maltepe'deki ağaçlardan en az biri duruyor çünkü". Bu tür anlatıma inanasınız gelmiyor, ama inanıyorsunuz. Zaten kitabın son dizisinde kendi de kızıp küfrediyor. Son dizesi küfürle biten ilk kitap değil bu! "Her şeyini değiştiren şeye zaten yoktur diyebiliriz" diyenlerin usta sayıldığı bir sokakta yürüyen, kendi adımlarından hem emin, hem de kuşkulu ama serüvenci. "Yaşam boyu şüpheyle" işte! "ağzıma tükürdü! midem buldu!" diyebilmenin masumiyetine takılı.

"Asansörün önündeki böcekleri iyice ezdin mi
Aileleri intikam almaya gelmesin şimdi"

Ömer Şişman tuhaf sayıklamaların şairi. Bir 'itiraz' saklı dercesine sayfaları toparlamış, şairleri direnen bir ordunun uzun kalmış neferi. Boyunu kısaltmak için çare arayışı içinde. Baskı şiiri öldüremez demeyi kendine ilke edinmiş. Bence yaşam boyu şüphe de öldürmez. Öyleyse "boktan şairlere gerdan kıran, okur dadısı" Şişman'a kulak kabartalım. Bir yenilik de buradan yakalım baylar!

Empat başlığı da 'Sempati' kelimesinin ucundan kıyısından kırılarak kuşa çevrilmiş hali, anladığınız.

MİNE ÖMER VE YAŞLI BİR UMUT

Hasan EFE

UMUT

Yaşlı bir sabırdı

Öldü

Dediler

Mine Ömer 1

Düşünen canlının gizil gücü de denilebilir "umut"a. İnsanlığın varolma ve gelişim sürecinde birey ve toplum üzerinde çok büyük bir etki yaratmıştır bu sözcük. Gelişmiş ya da gelişmemiş ülke insanları daha ileri gidebilmek için bu kavramı iç dünyalarında kendi algılarına göre şekillendirmişlerdir. Salt bireyler değil toplumlar da iç dünyasında farklı biçimlerde şekillendirmişlerdir "umut"u.

Yazınımızda Nâzım Hikmet'ten Ahmet Arif'e dek uzayıp gider bu soyut kavramın kullanımı...

Nâzım, 11 bölümlük *Umut* şiirinin sonunda şunları yazar.

.....

İşler atom reaktörleri işler

Yapma aylar geçer güneş doğarken

Ve güneş doğarken hiç umut yok mu

Umut umut umut

Umut insanda

N. Hikmet RAN, *Umut*,²

Ahmet Arif *Anadoluyum Ben* şiirinde *Umut* sözcüğünü şöyle dile getirir.

.....

Yürü üstüne üstüne,

Tükür yüzüne celladın,

Fırsatçının fesatçının,

Hayımın...

Dayan kitap ile

Dayan iş ile.

Tırnak ile, diş ile,

Umut ile, sevda ile, düş ile

Dayan rüsva etme beni.

.....

Gözlerinden,

Gözlerinden operim,

Bir umudum sende,

Anlıyor musun?

Ahmed ARİF, *Anadoluyum Ben*,³

Alıntılıdığımız bu şiirler bireyden çok topluma yöneliktir.

Umut, değişik yönleriyle farklı alanlarda da kullanılır. Dinlerde umut bir erdemdir. Eğer umut yitirilmişse erdemden uzaklaşılır. Bu durum yani umutsuzluk Tanrı'ya bir isyan olarak düşünülebilir. Kitaplı dinlerde umut ile inanç birlikte ele alınır. Her zaman ahirete bir umut ile yönelinir. Kişi her zaman umutlu olup Tanrı'dan umudu kesmemelidir.

Bu kavram yani umut mitolojide de çok geniş yer bulur. Umut belirli bir Tanrı ya da Tanrıça ile anlam kazanır. Yunan mitolojisinde umut Elpis ile cisimleşir (somutlaşır). Pandora, Pandoranın Kutusu'nu açtığında bütün kötülükler kutudan çıkıp dağılmış, sadece umut kalmıştır. Roma mitolojisinde ise umut son Tanrıça olan Spes'tir.

Kaynaklarda umut sözcüğü (bir ad) ummaktan doğan iç erinci ve güven duygusu olarak geçer.

"İşsiz kalınca Ahmet'i ayakta tutan güçlü bir umut da yitip gitmişti." (Bu duyguyu, bu erinci veren şey.)

"Annem benim tek umudumdu" (Duygusal dayanak.)

Türk Dil Kurumu 4, *umut* sözcüğünü "Ummaktan doğan güven duygusu, ümit" ve "Bu duyguyu veren kimse veya şey" olarak tanımlar. Aynı kaynak "*ummak*"ı "Bir şeyin olmasını istemek, beklemek" ya da "Sanmak, tahmin etmek" olarak açıklar. Bu açıklamaya göre *umut* genellikle iyi bir sanıdan doğan güven veya iyi bir sanıya olan inanç duygusu olarak tanımlanabilir. Umut genellikle belirli bir oranda kararlılık içerir. Ahmet Arif'in şiirindeki gibi.

Nişanyan 5, etimoloji çalışmasında şunları yazar,

Ümit, Farsça "umut, beklenti" anlamındaki امید (umîd) sözcüğünden alıntıdır. Farsça sözcük Orta Farsça aynı anlama gelen emêd veya ummêd sözcüğünden evrilmiştir. Umut kelimesi ise Eski Türkçe "dilemek, ummak" anlamına gelen um- fiilinden Türkiye Türkçesindeki +ut ekiyle türetilmiştir.

Buna karşılık Farsça kökenli ümit kelimesinden bir alıntı olduğu da düşünülmektedir.

Kişi, umut sözcüğünden bireysel yaşamındaki olay ve durumlarla ilgili bir sonuç çıkarabileceği gibi, olasılığa dair duygusal inancı görebilir.

Umut, bir şeyin olmasını beklemekle beraber onun için istek, arzu duymaktır; yani, istek veya arzulanan şeyi beklemektir. Bir şeyi umut edersek, kendimizle ilgili bir istekte bulunmuş oluruz. Umudun karşıtı olan bir şeyin olmasını beklemek, onun gerçekleşmeyeceğinden korkmaktır.

Bu durumda karşımıza bir korku çıkar. Bunu açmadan önce umut sözcüğünün psikolojik özelliğine bakalım.

Umut, pozitif psikolojinin önemli kavramlarından birisidir.

Bir şeylerin iyi gideceğine, düzeleceğine, olumlu şeyler olacağına olan bir inançtır. Öte yandan bireyin iyi oluşunun güçlenip sürdürülmesini sağlayan bir kavramdır. Psikolojideki umut kavramının önemi, salt geleceğe güvenle bakmamızı sağlamıyor, öte yandan şu anki sorun ve sıkıntılarımızı aşmamızı da kolaylaştırıyor. Eğer umudumuz daha derin ve güçlü ise geçmişimizi ve geleceğimizi birbirine bağlar ve bize, hayatımıza şekil ve anlam kazandıran kapsamlı bir güç sağlar.

Böylece *umutlu kişiler* canlı ve enerji doludur. Aynı zamanda yaşama bağlıdırlar. Ayrıca çevrelerine de pozitif enerji verirler. Çevrelerindekiyle sevilirler ve daha çok duygusal ya da sosyal destek alırlar. Yaşam onlar için daha anlamlı ve değerlidir.

Umut, kişide olumlu çağrışımlar da yapar. Geleceğe dönüktür. Ayrıca iyi şeylerin olacağı beklentisi içerisindedirler. Umutlu olanlar insana, eylemde bulunma ve çabalama gücü verir.

Umut, insanın başarılı olacağı düşüncesini besler ve büyütür. Bu açıdan bakıldığında vazgeçilmez bir değerdir.

Umut tükendiği anda canlılık yiter. Kişi başarı için gerekli güç ve enerjiyi kendisinde bulamaz. Bir başka açıdan ise umut beklentiyi yükseltir ve başarısız olunduğu takdirde kişinin büyük hayal kırıklığı yaşamasına da neden olabilir. Bundan dolayı aslında en büyük başarıların da en büyük hayal kırıklıklarının da sorumlusudur diyebiliriz.

Umut, insanın en anlamlı duygusudur.

İnsanlar bu duygu nedeniyle somut ve soyut varsılıklarını, güçlerini hatta yaşamlarını tehlikeye atmaktan kaçınmazlar. Peki insan bu duygusundan uzaklaşırsa o insan için yaşamın anlamı kalır mı?

Buraya kadar ele aldığımız düşünceler umut kavramının bir yönü üzerinde ortaya atılan genellemelerdir.

Şimdi bakışımızı Mine Ömer'in yazımızın başında ele aldığımız şiirine çevirelim.

UMUT

Yaşlı bir sabırdı

Öldü

Dediler

Kararlı insanların genellikle kaybetmedikleri iki şey vardır birincisi umut ikincisi de azimdir. Bunlar umutlarını kaybetmez çünkü umut azime dayalı olan bir duygudur. Bir işçinin tarlada çalışıp ürün elde etmesi onun bu işi sadece para kazanıp ailesini geçindirmeye çalışan biri gibi düşünülebilir. Öyledir de; bu işin arkasında onun kararlılığı, güçlülüğü ve umutlarının olduğu da unutulmamalı.

Bunların önemsenmemesi, önemsemeyen kişi için yaşamın unutulmasıyla aynı anlama gelir.

İnsanlar, “umut”u hayatlarındaki en önemli olaylara ya da eşyalara benzetebilir. Bir sürücü için araç, bir ressam için boya vb malzemeler, bir doktor için başarılı bir operasyon, bir hasta için kurtulma şansı, bir yaşlı için de eski güç ve sağlığı umut olabilir.

Umudun ne olduğu insandan insana değişebilir bazen de kaybolabilir ama insan içinde her zaman bir umut olacağını bilmelidir.

Mine Ömer’in şiirindeki yüzeysel yapıda, yitirilen bir umut ile karşılaşırız.

Umut bir canlı için çok önemli bir duygu durumu iken Ömer’de niçin yitirilmiş bir duygudur?

Yukarıda ele aldığımız açıklamalara biraz da farklı açılardan bakalım.

Buradaki umutsuzluğun birden çok nedeni olabilir.

Birincisi şiir öznesinin öznel bakışı; yaşamı, aile ve toplumsal ilişkileri.

Bunlar; özne - aile, özne - toplum, özne - sosyal ilişkiler, özne - psikolojik durum, özne - sosyolojik yaklaşım, özne - ekonomik durum, özne - ideoloji, özne - inanç, özne - yaşam biçimi, özne - ülke, bölge, kent, özne - birey, özne - kültürel etkileşim.

Buradaki özne *şiirin asıl öznesi* olarak düşünülmeli. Farklı özneler de vardır dizeler bütünlüğünde.

Dikkat edilirse şiirde *yitirilen bir umut* olmasına karşın, özne yine de umutsuz değildir. Her ne kadar umutsuz görünse de umut yine vardır yaşamda. Çünkü umut *bir birey olarak kişileştirilmiştir*. Bir canlıdır, insandır.

Az önce ele aldığımız *özne* ve *özne* etkileşimlerini bütün olarak ele alırsak *şiirin asıl öznesi olan umut* yani *yaşlı insan*, doğumundan şu andaki durumuna dek birçok yaşanmışlıklarla evrilmiştir. Bu süreç yani doğumdan şu güne dek, hep beklentilerle geçmiş olarak düşünülebilir. Yaşamın zorlukları karşısında azalan güç, cesaret, atılım yavaş yavaş etkisini kaybetmektedir. Kararlılık azalmaktadır. Yapabilme, direnebilme etkisi düşmektedir.

Bu aynı zamanda biyolojik bir etkinin psikolojik yöne evrilmesi olarak da değerlendirilebilir. Başka bir şekilde söyleyecek olursak fiziksel gücün azalmasıyla duygusal yaşam olumsuzluklarla çevrilmektedir.

Güç (yaşlı) elden gidince sabır (duygusal durum) da ortadan kalkar ve var olan umut hepten yiter (ölür-öldü).

“Yaşlı bir sabırdı / Öldü”

Ölüm, şiirin anlatıcısı tarafından (bilinmiyor) görülmüyor. O, bu ölümü başkasından duyuyor. Bunu “de” eyleminin – di’li geçmiş zaman kipinden çıkarıyoruz.

Bu kip şiirdeki kişileri işlevleştirir. Bir başka deyişle şiirde *içleşen kişilerden* söz edilebilir. İlki mecazla verilen umut, yani ölen kişi. Diğeri yaşlı, öbürü de sabırlı kişi. Bunlar *ardışık yığışimli şiir özneleri* olarak düşünülebilir. Bir de bunların dışında yer alan başkaları ve anlatıcı.

Bu başkaları kimler?

“Öldü” diyenler.

Onlar kim?

“Dediler” diyenler.

Başkaları yani bilinmeyenler.

Aslında anlatıcı bunları biliyor, ölümden uzaklaşmak ya da gerçekle yüz yüze gelmemek için bunu başkalarına söyletiyor.

Burada Pandora’nın Kutusu anımsanabilir. Bütün kötülükler, olumsuzluklar ortaya saçılrsa da yaşamak için gerekli olan *umut* en sona bırakılmıştır. Yaşamak için birazcık umut taşımalyız.

İşte asıl özne umut gereksinimi taşıdığı için ayaktadır. Bu duygu durumunu *düşük düzeyde dirimsel* tutar.

Şimdi açılıma bir başka yönden bakalım.

Şiirin öznesi, “ Gelecekte umutlu mu?” yoksa “ Gelecekte beklentisi mi var?”

Eğer *gelecekte umutluysa iyimser, gelecekte beklentisi varsa öngörülü* olduğu düşünülebilir. *Beklenti* tanımında, gerçekleşmesi düşünülen bir şey veya durum anlaşılır. Beklenti, bir istek değil, içinde bulunulan günün belli göstergeleriyle gelecekte olacaklara ait çıkarımlardır. Beklenti belirli göstergelerden akıl yürütme yoluyla geleceğin belirsizliklerini ortaya çıkarma olarak düşünülebilir. Umut etmek ise bir dilek ve istektir.

Birey gelecekte umutsuz ise farklı duygular içinde bulunabilir. Örneğin; bıkkınlık, boşluk, duyarsızlık, güvenme, hayal kırıklığı, kızgınlık, sıkıntı, üzüntü, yalnızlık, korku, vb.

Korku, yaşadığımız duruma değil, bu durum için geliştirdiğimiz düşüncelerimize verdiğimiz bir tepkidir. Buradan geri doğru gidelim. *Beklenti* yaşamda kalmayla ilgiliken yani bir donanımdan *umut* başka bir şeydir. Umut yararlı beklenti, korku zararlı beklenti olarak düşünülebilir.

Umut, bir umut nesnesiyle ortaya çıkmaz. Korkudaki gibi kişinin kendisini kendi dışındaki bir şeye yansıtmasıyla yaratılır, zihinsel bir oluşumdur. Umut; koşullanma, örnek alma, simgesel anlatılar ve değişen algılamalarla öğrenilir. Kişide toplumsal bir karakter yaratır.

Yaşamda önceden oluşan veya gerçekleşen bir şeyi o yaşamışlıktan başka bir şey haline getirmek olası değildir. Umutlu olan bir kişide düşünce ve duygu geleceğe aymış gibi belirir. Umut, dünü yani yaşamışlığı ve yarını, *bugünü aradan kaldırarak* birbirine bağlar. Umut ile ilgili düşünce geçmişte öğrenilmiştir. Aynı zamanda bu düşünce geleceği işaret eder. Umutlanıldığında herkes için var olan *umutlanma işlevişi* artık *umutlu kişi* için işlemektedir.

Bireyler yalnızca geçmişten edindikleri yargılarla geleceği düşündüklerinde alışılmış bakış açılarını pekiştirirler. Bu da kişiyi bugün yapıp edilen, olan biten her şeye karşı köreltir. Kuvvetli korkular ve umutlar kuvvetli kaçma davranışlarını da ortaya çıkartır. Bugününü boşvermiş veya ütöpic bir geçmişte ve gelecekte yaşayanlar bu kuvvetli kaçma davranışlarını ortaya koyar. Bunun örnekleri yazınımızda çoktur. Leyla ile Mecnun, Tahir ile Zühre... Bu yapıtlardaki kahramanlar kavuşma umuduyla yaşarlar. Onların yaşamında dün ve yarın vardır.

Bu farklı yaklaşımlardan sonra tekrar şiire dönelim.

UMUT

Yaşlı bir sabırdı

Öldü

Dediler

Mine Ömer, yani anlatıcı yaşlanan ve karamsar olan bir şiir öznesinin yitik bir umut taşıdığını ortaya koyuyor. Bir başka deyişle anlatıcı, öznenin umutsuz bir yaşam sürüp bu dünyadan ayrıldığını söylüyor. Ne ki bu, anlatıcı için de inandırıcı değil.

Şiirin son dizesindeki, *dediler*, eylem çoğulu her ne kadar inandırma gücü oluşturuyorsa da şiirsel gerçek böyle değil. Asıl gerçek ölüm söylemi de değil. Bu söylemin inandırıcı olması için anlatıcı çoğul kişilere başvuruyor. Anlatıcı söylenenin doğruluğunu kanıtlamak için birden çok kişiyi devreye sokuyor. Bu berkitme gücü her ne kadar bir ölümü doğrulama gerçekliği verse de “ölüm” burada bir mecaz olarak kullanılıyor. Yaşamdan kopuk, cansız, güçsüz, hareketsiz, →

ACILARIN SÖYLEDİĞİ

Bir acı bin acının nadasıdır dünyada
günlerin yorgunluğu derimizi çiziyor
sakın olmak bir nasihat
insanın ahı çarpar suçun duvarlarına.

Duygular da aşılandı
bir avuç serinliği ateşe uzatmıştık
gülü, gülistanı bildik, ötesi yok
gök diyerek göğsümüzü açardık
sıcak bir ölüyü uğurlardı anılar
kanımıza ses dolardı.

Şimdi bir kentin göbeğinde yolsuzuz
yel uçurdu aradaki köprüyü
yazgıma hep geciktim
dokunsam gül kanıyor

Bir karanlık bir de ben yağmurlu yelkenlide.

duygu ve düşüncesiz bir kişinin taşıdığı umut. Yıllarını
beklentiyle geçiren.

Şiirin asıl dayanağı burada beliriyor. Yani öznedeki *umudun
yitmesi* ile *umudun körelmesi*. Körelmeyi bir yitmiş, kayıp olarak
ele almak artık sabrın da derecesini aşağı çekiyor.

Sonsöz, Nâzım Hikmet ve Ahmed Arif'in dizelerine
bakacak olursak dün önceki günden daha mı kötü? sorusu
yöneltilir.

Oysa, bu şiirde umudun öldüğünü söylüyorlar!
"Öldü / dediler".

Son söze ek, ölen umut değil.

Yaşlı ve sabırlı da olsa umut yine var !

Alemşahlı, Eylül 2021

Kaynaklar:

1. Hayat Meydanı, Şiir, 1. Bas, Mine Ömer, Neziher Yayınları, Haziran 2021 İzmir
2. <https://www.milliyet.com.tr/siirler/umut-siiri-nazim-hikmet-ran-6490743>)
3. <https://www.google.com/search?q=ahmed+arif+anadoluyum+ben&ei=EPZA>
4. www.tdk.com
5. <https://www.nisanyansozluk.com>
6. İyi Hissetmek, Dr. Davit Burns, Çevirenler: Esra Tuncer, Özlem Mestçioğlu, İrem Erdem Atak, Gönül Acar, Çev. Editörü: H. Alp Karaosmanoğlu, Psikonet, 44. Bas. Ağustos 2019 İstanbul.

İNCELİKLE EVLENENLER'E

Fildişi böceğinin yaprağını
Ülkesi zannetmesiydi aşk bizim buralarda
Güle oynaya büyümemeli sessizliğin demiştin bu yüzden
Acıyı korkuya dönüştürüyordum eski anılarla, demiştin
Saatler sekiyordu dakikalar dolusu kulelerden
Adının hasretine kilitlenen gölgen şunları söylüyordu:
Koruluk,
Ey koruluk beni suskunluğunla boya!
Koruluk,
Ey koruluk beni masumluğunla yıka!
İncelikli günlerin rüzgâarıyla
Ellerini öperken gölgenin teki avluda!

Bak gün bitti mi ay dolarmış kokuna
Habeş kedisinin bakışlarına düşürme beni, söylemiştin
Gölgelere tokat sallamasın sözcükler
Ormandan sızan mutluluğa büyüt beni
Göğün koynunda kartal kalayım,
Bir inceliği dışlediğimi düşünmeyesin
Beni bir ömrün kanatlarına dikmiş hayat
Senin gözlerinde tanışınlar için beni

İpek böceklerine bak,
Aydınlığı sevdiklerini hiç görmemiştin bu kadar
Beni var ya bir kalbin atışıyla süsleyebilirsin
Soldurulan özgürlüğe karşı dimdik ayakta durmalıyım
Ruhunu aşkla imzalayan bakışlara uyutabilirsin beni,
Beni, yazın ürpermesine.
Beni oyuklarına saadetin!

Gölden bütün görüntüleri çalmaya gidiyormuş akşam
Tarihin dudaklarını kanatmayan bir şey söyle bana,
demiştin
O kadar bakma aydan fırlayan gümüş manzaraya ey sokak,
söylemiştin
Sessizliğine bir göndermede bulunmam gerekirse
Barok heykelticiler sürdaim gülümsüyordu bakışlarına
Bense bakışlarına fırtına ekiyordum çaktırmadan
dudaklarına

Berraklığına sis koşuyordu tenhanın atları bir bakıma
En iyisi sen beni düşür bütün gördüklerinden, söylemiştin
Kaplumbağa böceğinin duruşunu gizlemedim adına
Yakarak içimdeki kıvrıcıklaşmayı,
Sökerek dudaklarımdaki kamaşmayı
Telaşım, su gibi terledi, saklandım mı?
Saklandım mı, henüz onu keşfedemedim

En sonunda gölgesine düşer çiçeğin ihaneti, demiştin.
Unutulmuş resimlere gömerler bizi, söylemiştin
Bayatlayan akşamlara batan uykuların suyunda,
Göze gelir yaşamak demiştin
Beni en çok kokunla sevebilirsin,
Buna hazırım şimdilik, söylemiştin
Güzel günlerin hayalini kurmaklığımdan tatmak
ister miydin bir ara!
Ben böyle hem demiş hem söylemişim sana!

YABAN KİRAZI

ramak kalasında uçurumun,
çelimsiz kökleriyle tutunmuştu.
sıyrılmış yaprakları ve çalılık gövdesiyle,
yaban kirazıydı o.

küçük bir meyveye dursa dalı,
taşçıların şikarıydı.
yine de gönlünden verirdi,
diş gıcırdatan deli kirazlarını.
mayıs kimin umrunda?
yaban kirazıydı o.

yapraklarını gölgeleyen ağaçlar yoktu;
köklerini sarmalayan damarlar yok.
kendi kirazının hamisiydi yalnız.
ışkın mıdır tomurcuk mudur aldırmadan,
ürkek çiçeklerini kırıp geçerdı alıcı kuşlar.
solgun çıtımıkların çitkırıldım yemişlerini bile
çitırdatamazken,
kasırğa kesildi ona her boynu eğri rüzgâr.
uçurum sakinliğini kolay mı sanırsınız?
daha vişneyi kirazdan ayıramayanlar,
taşa tırnığa abanıp
yeşile ucu kayan gözünü çıkardılar... tavukkarası,
yaban kirazıydı o.

öyle yoruldu ki bir gün,
bulutları düş'ünmedi bir daha.
kurumaya kurdu saati.
devirdi boynunu yılları çetelerken.
köklerini çekmeye koyuldu usulca yerden, sessiz.

tam kuruyacaktı... çok yakındı... tam o an'dı.
ki...
bir bahçıvan konuştu onunla,
kirazın pür perişan haline bakıp da.
karar kıldı gür yaprak tatlı meyve aşıya.

dilinde hayal tozuyla bileylenmiş bir makas,
bir kesik açtı kirazceğizin tek "çatırtı" canı kalan dalından.
düş'e bulandı yaban kirazı, pembe.
köküne ab-ı hayat değmişçesine.
sandı gövde olacak çalım,
her çillenmesinde yeşilce, meyve tutacağım.
sevdi bahçıvanın dışından düş'en her sözü.
yarım akıl bir kalp pür mecal,
yaban kirazıydı o.

rüzgâr yön buldu aksinden,
ise boyandı sazı, boğazı.
bahçıvana bir kurum kuruldu.
ah o billur sular bulandı.
bahçıvan el çekti yaradan,
geri düştü açtığı yaraya aşından.
kiraz yaraya kesildi sızından. →

AŞK SOKAĞI

En çok sabahları geçiyorum güvercinli meydandan
Binmesem de aynı vapurun önünde durmaktayım
Bulutlar eskisinden daha yakın görünüyor yere
Yeni uyanmış uykudan zamları konuşanlar
Bir sürü ölümlü bağışlıyor kalbini
Herkesin korktuğu bir Tanrı'sı var

Neden bekler gökler yağmak için bilir misin
Soğuk mahzenlerde yaşamak için ölenleri
Uzatsam kırılmış kolları önüne
Nereye koyarsın parmaklarını
Nereye saklarsın hiç-i

Hangi rüzgârı dinlesem
Tahta bir masanın sandalyesinden konuşur bana
Ağzında taşır başka âlemlerin güzelliğini
En iyi translar bilir yalanın kaç satıldığını
Nasıl vesikalandığını karakolda gece
Uzun adamların kusmalarını

Kalbimi yararak geçtiğin gün bıraktım aşkla savaşmayı
Zar atıp zar tutuyor ilk dokunan kadına
Son koltuğa oturuyor vapura binen esmer çocuk
Kendi de bilmiyor acıya büyüdüğünü
Sulara gömülen anıların komutanısın sen sadece
Ordusuz ve yenik

Kuzguncuk'taki keşiş anlatıyor her gittiğimde
Yaşlılık bir başka yolculukmuş
Çiçeğin geçmesiymiş bahçelerden
Bütün ayazı gördük
Bütün ıslıkları çaldık demektir
Unutma
Seni de bir mezar taşı bekleyecek

Ferziye KÜÇÜK

SUKUŞU

Tanrı'yı alıp
Deniz kıyısına
Getiresim var,
'Bak Butimar
İşte Tanrı
Deniz ayaklarında
Su avuçlarında
İç içebildiğin kadar.'

düşündü düş'ünmek neyime?
düşüp sereyim boyumu uçurumun dibine.
"bu son olsun... olsun!"
son orak kıyığı da ondan olsun.
kıyım okyanusunda solungaçsız yüzgeçsiz,
kırılmış hayaletlerin renginde, gri
yaban kirazıydı o.

“KIRILGAN YÜZLER ALBÜMÜ”NDE BURAK TOKCAN

Talat AVCI

1999 yılından bu yana türlü dergilerde şiirleri yayımlanıyor Burak Tokcan'ın. 2001-2021 arasında aldığı (özendirme'den birinciliğe dek) on şiir ödülüne bakıyorum da iki yılına bir ödül sığdırmış. Bu yıl Kemal Özer Şiir Yarışması'nda ikincilik ödülü aldı. Ben onu 2001 yılında Beşparmak Dergisi Şiir Yarışması'nda kazandığı ikincilik ödülüyle tanıyorum. Bir de “Sesim Kan Kaybediyor” (Damar Yayınları, 2008) adlı ilk şiir kitabıyla...

İkinci şiir kitabı Kırılğan Yüzler Albümü'nü (Klaros Yayınları, 2021) Bilkent'ten hocası Şair Ahmet Özer'e adanmış. Bu, bir değerlilik örneği.

İlk kitabında olduğu gibi arı duru bir dil özenini sürdürüyor. Bir de eksiltmeli dil kullanmayı... Bu, sözcükleri gıdım gıdım harcamasından belli. Özlülüğün peşinde. En az sözcükle en çok şeyi anlatmanın...

Şiirlerinin başlıkları da sözcük tutumluluğunun birer izdüşümü. Yirmi dokuz şiirin başlığı birer sözcükten oluşuyor. İki bölüme ayrılmış kitap. Bu bölümler de ikişer sözcüklü: I- kar boşluğu, II- yılların tozu. Kitabın adı da üç sözcüklü: Kırılğan Yüzler Albümü.

I-kar boşluğu

“taş”: Özlediği kişilerin başucunda şimdi mezar taşı var: “kimi özlediysen artık çiçektir” (s.9). “Çiçek”, tek tesellisi. Mezar ziyaretlerinde yüreğini biraz serinleten...

“giz”: Önce mevsimlerin anlamını unutmamızı istiyor bizden, sonra ayrılıklar içinden bir kenti bulmamızı. Tek umudu bu sanki: belki döner güz/ gizlendiği denizden” (s.11). Dönmesi beklenen “güz”, yaşanılmış “bahar” olsa gerek! Mevsimlerin anlamını ancak böyle unutabiliriz.

“ayna”: Değil mi ki “yüzün/ aynasıdır hayatın” (s.13) dizeleri dökülmüş şairin kaleminden, yüzünde bir aşktan diğerine savrulmanın filmini izlemesi kaçınılmaz olacaktır.

“göç”: Bilinemez ki, “kaç yıl yaşar bir ağaç/ rengiyle”? Rengin değişeceği vakit gelince mi? Bu “bir renkten bir renge göç” anlamına gelir mi?

“Göç sırasında bir evi terk etmek zorunda kalırsın” yerine, “terk eder kendini bir ev/ ansızın göç başlar/ hüznere” (s.15) denilmesi daha dokunaklı!

“boşluk”: Belli ki sevgilisi gidiyor karlı bir günde, o dayanmış alnını pencere camına, “bir bakışın ortasında” duruyorlar: “düşer pencereden/ alnının sesi/ omzumda kar boşluğu” (s.17).

Alnında “gitme” diyen bir ses; ama pencere camı sesini duyuramazsın diye alnını karıştırmaktadır. Omuzları, birlikte yürüdükleri zamanlarda biriken karları arıyor gibi.

“sonrası”: Soruyor “sonsuz mudur/ devrilen ağaçların uykusu” diye. Devrilen ağacın üstünü kar örtebilir. Ağacın dikey değil de yatay bir kış geçireceğini gösterir bu. Ağaç yakılmazsa tabii! Öyle ya da böyle, “sonrası kar” (s.19).

Yaşlılıkla da ilişkilendirilebilir bu. Gülten Akın'ın “Beni sorarsan/ Kış İste!” dediği gibi. Sonrası kış.

“uzak”: Kendisini ayrıldığı kentte bırakmış da böyle söylüyor: “bu şehre geldim/ kendimden önce” (s.20). Orada yaşadığı kimse ya da neyse; hâlâ orada aklı.

“ses”: Bir aile fotoğrafına baktığı belli şu dizelerden: “başka yüzlerde aradım/ kendimi”(s.23). “Anneme mi, babama mı benziyorum” merakı var bakışlarında. Bir merak da sesinde kalmış: “sesim/ aynı mıdır/ çocukluğumla” (s.23).

“sır”: Yüzün ve sesin uyandırdığı merak olur da babasının gençliğine, annesinin düşlerine dair “gecenin bıraktığı sır” (s.24) olmaz mı?

“karanlık”: Sır biraz çözümlür gibidir: “bir çocuk/ elimi tutar/ karanlıkta” (s. 26).

“biri”: Biri kırmış onu, bu “hep kırılmış çiçekler buldum” (s.29) demesinden belli. Üstelik tüm yaşamına yansımış bu: “biri aşk dese/ birkaç/ harfin/ toplamıdır/ hayatım” (s.29). A,ş,k gibi birkaç harf...

“yük”: İlk başta anlamalıydım onu, “yük taşıyorum/ bir rüyadan” (s.31) demesinden sonra “hızır/ değilim/ yağmura” (s.31) demesini niye bekliyorum ki!

“unutmak”: Eğer “yaşlanan yüzler fotoğrafta/ saçları uzamış bir çocuk bahçesi” (s. 32) gibi ilgi bekliyorsan, “birini mi unutmak zor/ bir şiiri mi”(s. 33)? Ne birini ne şiiri...

“bitmeyen”: Diyor ki “şimdi meyvenin/ çekirdeği gibi düşün kalbini/ belki yaşama durur/ yok olur belki” (s. 35)! İki arada bir derede kalmışsa, “kış bitmedi” (s. 35).

“çığlık”: Büyük harflerle atılır çığlık, “gider ansızın biri/ küçülür gölgesi harflerin/ düşündün mü/ çığlığın bittiği yeri” (s.37)? Oysa, orası kendisinin bittiği yer.

II. yılların tozu

“ağır”: Saçlarının eskiye uzaması, çocukluğuna gitmek anlamına geliyor onun için. Aynada yüzünün kokusu varsa sevdiğinin, “ilk gördüğün düştür/ ağırlığı gülün” (s.41).

“yarım”: Sevdiysen yüzüne yansır aşkın şiirselliği: “sevdiysen/ yarına sakladım/ yüzümdeki yarım dizeyi” (s.43).

“dün”: Dün “annen yine gençtir/ göğe dokunur babanın yüzü” (s. 44). Şimdi “dünü bahçelerde büyüttük/ gülden akın akın şiir kaldı” (s. 45).

“bulmaca”: Soldan sağa, yukarıdan aşağı “ben/ yaralarını birleştirdiğin bulmaca” (s. 47).

“zencefil”: Ocağına incir ağacı dikmek deyiminden uzaklaştırdı beni şu dize: “incirin kollarıyla tutundum/ beni hatırlayan sokağa” (s.48). Gözlerimin önüne evgöçürenler, köygöçürenler gelmedi ne güzel, “zencefil kanatlı güvercinler süzüldü/ kalbimin delik deşik duvarından” (s.49).

“kilit”: Hemen “örtüm/ üzerini/ gecenin” (s.51); çünkü “bir kilit/ dönüyordu göğsünde” (s.51). Gecenin göğsü kilit, içinde dönen anahtar aslında.

“uğultu”: Ne zaman ki “sisli bir bayram sabahı/ gözyaşı sandı çocuklar/ yüzümde büyüyen yağmuru” (s.53), “o günden beri/ uğultusu bekler kalbimde/ bir ormanın” (s.53).

“söz”: Kırık bir günde “bir kız/ yağmura tarıyor saçlarını” (s.54). Belli ki “giden/ sözler bıraktı ardında” (s.55).

“yanılgı”: Acaba “acıya mı özgü/ kalbin kuytusunu/ toz bulutuyum/ bir duvar ustasının ruhunda” (s.57). Sanki “içime ördüğün kırlangıç yuvası/ üzgün atların rüzgârı/ yanılgısı aşkın” (s.57).

“düş”: Biliriz ki “her resimde güler çocuklar” (s.58) ve ne yazık ki “unutulmuş fotoğraflar bekler/ aynasında düşlerin” (s.58).

“ipekten”: Diyor ki “kuş sesleri konu perdeme/ açıldı kapısı denizin”(s.59). Kuş seslerinin hatırına yalnızlığının kalın duvarlarını incelteceğini duyuruyor çevresine: “çevirdim yalnızlığı/ ipekten bir çitle” (s.59). Deniz gibi tam açmasa da, aralıyor yalnızlığın kapısını.

“toz”: Kullanmadığı sözleri akşamın dallarına asınca, olanlar oluyor: “oynadı yerinden/ bir anının çivisi” (s.61). Yine kullanmadığı sözcüklerle bir ricası var o anıyı biriktirdiği kişiden: “bekliyorum/ üflersin diye/ içimde biriken tozları” (s.61).

“kesik”: Onu anımsadığında, içine yığıldığı taşlar başlarsa çarpışmaya, kaçınılmaz olarak şu dize dökülecektir dilinden: “bir kesikten seyrediyorum hayatı” (s.63).

TRANE

Ses çiçeklerinden – saf bir baldır
Kulağını usulca – maziye daldır
Çapraz bir Estet'sin —bir Sin-Estet
Dil'dir — arıların dolandığı bahçe –

Gül: pestir – uzamda: yankılanır –
Dil: müşkülpesent – ve (ti)tizlenir
Yol: uzun— demek, Son'da algılanır
Son hislenen – elbet – iyi Hislenir –

Sere serpe – bir dille denizi – yazmak
Dilin kıyafetlerini: çıkarmak – istiyorum!
Akıl-yazıya nanik yapıp – dil – çıkarmak
Sere serpe – bir yazla – yüzmek istiyorum

Karşı: kıyı mıdır – nasıl çıkarısın? – var mıdır:
Karşı diye bir şey: çıkarken her şey: Kendine?
Sarpa sarmasın yokuşlar: kuşlar— uçsunlar
Sere serpe – bir yazla – Güz'den geçsinler...

Sesler: küp küp altın – harflerin geometrisinde
Tat(lar): prizma – dilin kemiksiz sözcüklerinde
Astronot: mecazlara fırlatır – kendini – bitimsiz –
Anlam: uzay – çıkılınca sözcüklerin – atmosferinden –

Caz: nehir — söyleşir: kendiyile uzun – bir
Mevsim gibi: Süzgün – bir yazsonu ikindisinde –
Çekinmez – bölmekten: kendi sözünü bile
Dizginsiz – mürekkeptir: yazı – seslerden

Renk: derinliktir, koku: en — güzelinden
Bir gece-küpünün: içinde – altın
Seslerle – keşfedilir – oku! bir kuple:
Nicedir yıllanmış – anlamın – Gazelinden

Ray nehirlerinde – akar tren-yaprakları
Takvimler, milatsızdır: ezel fragmanları
Bir tren - geçer üzerinden: düzleyerek
– Anlamın bozuk: –paralarını –

“harita”: İçindeki yara izini yaprağın sesiyle örtse de, kırılğan yüzler albümünde yaşadıkları hep gözlerinin önüne gelecektir. Mademki “bitmeyen şiiri/ ıslığına katıyor sonbahar” (s. 64), bu şu demektir :“kıyısında/ geçmişe çıkan sokağın” (s. 64). İyi de geçmişten çıkmaya mı kullanacak adımını, geçmişe dönmeye mi? Geçmiş, arkası sıra onu izleyen gölgesidir artık: “gölgemde yoksunluğun haritası” (s. 64).

Acaba “geçmişe çıkan sokağın” albümü, hep kırılğan yüzlerin fotoğraflarıyla mı doludur?

BAĞBOZUMU EYLÜLDE

Uyursun
Uykusuz geceleri bir başına
Taze yasemin yaprakları gibidir
Tenin şimdi senin
Kadehte buzlu rakı fincan sıcak telve
Yırtıyor yamaçları öfkem
Bağbozumu eylülde
Kırpidir duruşum
Hırçın kedi kadın karşısında
Yılan yalanı ısırık omuzlarımda
Ay doğar ve siner yıldızlar göğe uzak
Uzak
Uzaksındır sabaha ve göğe
Uyursun uykusuz geceleri bir başına
Kadehte kırmızı şarap ve kar ezgisi ah ah
Bağbozumu eylülde
Bir sinsi yılandır yahut akrep duvağı yırtan
Bütün peri tozları iflas
Bütün peri sihirleri iflas
İflas ki hezimetini en güzel günün
Ay dolar ve siner yıldızlar göğe
Uzak
Uzaksındır sabaha

MAVIŞMEK DURAĞI

Karaköy'e yaklaşıyor cennete giden son vapur
Bir elimde sen diğer simitlerle atıyoruz vapura
İki elim önüme aksın ki
En sana benzeyen yeri seçerken dünyalar benim oluyor

Kendinden geçtiğin o çiçekli yollardan geçmek istiyorsun
O çiçekli yollar yerine benden geçesin diye
O çiçekli yollar oluyorum
Her şeyi boş verip bir bizi dolu verdikçe şahlanıyorum

Ayaklarımıza ak sular iniyor, içiyor ak sular ayaklarımızı
Ağzın yer yüzünü yer anüsüne çeviren sevgisizliğe düşman
Sana baktım bir de ne göreyim seni gördüm
Seni görmektir sevdanın kalbi

Berber çırağı kadar masum mandalina bakışlarıyla
Sevişmeyi elimizin tersiyle itip mavişiyoruz doyasıya
Mavişiyoruz doyasıya
Mavişmek durağından kalkıyor bir şiir daha

MASAL SOFRASI

Hüzünlü masallarım var
Sesimde düğümlü...

BİLMEK VE BİLMEMEK ÜZERİNE ŞİİRSEL BİR KAKOFONİ

Erkan KARA

Herkesin her şeyi bildiği bir dünyada, ilk önce unutulan öğrenmek olurmuş. Öğrenmek ise sabretmekle anlaşılan, ki öğrenilen şeylerdendi sabretmek. Ve ilerlerdi insan o hep bilmemekle, merak bilmemekten duyulan bir istek. Öğrenmekte değilmiş bilmenin sırrı, bulan anlarmış bilmemekte olduğunu. –soru soran çocuklar gibi olabilmek–, kötü olan bilmemeye kayıtsız kalan çocuğunu öldürmüş her şeyden önce, bu, öğrenme hâlinin bittiğine işaret.

Doğal dilidir ağlamak ‘bilmiyorum’un, böyle diye ağlardı doğan bebekler de. Sormak bir eylem bir tepki bildirmek, o ki bilinmezliğiyle gelen hayattı; herkesin her şeyi bildiği bir dünyada, bilmemeyi bilmemesi insanın ne tuhaftı. Kendimize yeni bir şey sunabilmek, bildiğimiz her şeyi unutmak demektir. Üzerindeki ölü toprağı atabilmek ki bilincin ruhla birleşmesi lazım, bu, aklın gerçeği bilmeye bağlı hâlleri, çünkü hakikati bulmak zaman isterdi.

Mekândan ve zamandan koparıldığın anlardı, meleklerin kanatlarıyla alınmış, bir bilinmeyenin içine sanki hayâl, bu yer değiştirme, mekânın ve zamanın soyutlaşması; şimdi, incelikleri bilmek ki manaydı, bulan anlarmış bilmemekte olduğunu. Bilinen olmuş olandı artık gerçektir, olanın yeni bilinmeyi zihinde mekân ve zaman algısını aşabilen hayâllerdi. Bu yüzden hayâllerin de olması lazım, insan, o aidiyet üzerinden de bilinirdi ve zaman içinde bilinebilmesi için de.

Evet, öğrenilen şeylerdendi sabretmek, bilmeyi arama çabasındaki bir eylem; beklenen kurtarıcıdır bilmemek kaygısı ve onun nisbeti insandaki yaşama değeri ki bilmemenin kalbidir hayatımızda, bu kalbi bilebilmek içinse sabretmek gerekli. “Gözlerimizi” körleştiren o bilmek kibri, insan bilmedikçe oysa “kendini bilen”di. Acı, nefsi kendine perde olana, ki bilmemeyi bilmemesi insanın ne acı; bunun için, AŞK diyorum. Ben’i sevmeyi aşk bilenlere.

Yani, saklı olanı bulmaktı aşk bildiğin değil. Çünkü, “ben gizli bir hazineydim bilinmek istedim” diyen Tanrı, içimize bir aşk tohumu ekmek isterdi. Evet, her şey bilinmeyende cereyan ediyor. Onun için, neyi bildiğin değil neyi bilmediğin sır ki aklı bilinmeyen döllüyordu bilinen değil. Yani, aşk olmak, aşktan ne anladığınla ilgiliydi. İşte, şairin dediği gibi, aşk, şimdi: çocukların dudaklarında bir tel fasitten üflenen milyar baloncuktan sabun köpüğünden. Ne acı.

Bilemedik bilmemeyi, bir bak dünyanın hâline, kaybedildik birbirimizde, kaybeden bizdik, birbirimizde saklı sır idik. Oysa, sırları görünürdü aklın “bilmiyorum” diyerek bakana, ki ne zaman “ben biliyorum” desek çok önemli bir fırsatı kaçırıyor olabilirdik. Bir cahil kompleksiymiş “biliyorum”. Oysa, merak artırdı insana “bilmiyorum”, öğrenme isteği; her daim kim olduğumuzu hatırlatan bilginin o sonsuz derinliği.

Yeprem TÜRK

GECE YÜRÜYÜŞÜ

İnme ey esin inme
İyi sözcükleri silenlere
Selamı kesip kucağı kapayana
Helalin ışığını
kısanlara
Bilimden mermi yapıp
Dünyada güzellik vuranlara

İn
Yaşamaktan bıkana
Elde külünk dünyadan ebediyete yol açanlara
Ne derim ki geleceğime
Dünyaya gelmesin günlerime
İn
Yıkılma hakkına
Bir kesik başın uykusunda uyku isteyene

İn
Dostların hayatına Yasin özeninde girenlere
Buna rağmen
Kırılan bütün insanlar gibi gönül köylü olanlara

İyice in
Namazların kıyısına
Hakikatin gülüşüne
Ayetlerde kendi tarzını bulana
Bir kem bakışla elli yıllık sevabı silinene
Benim kabım zehirliydi cehennemde kalaylanmak hakkı
diyen
Delikanlı ölümlere

İn
Üstünde hâlâ yaratılış ocağının dumanı tütenlere
Düzenden gelen telefona bakmayana
Başları tuşlar olmayanlara
Yere inen Tanrı parçacıklarına
Dünyaya tüplerden değil
Rahimlerden gelenlere

Hüsnü DURAN

HİPSTER SOKAĞINA DOĞAN AYDINLIK

Hipster Sokağı
Melbourne arkalarında
Gitar çalar bütün gün
Ağaca söylüyor sanki
O da dinler gerçekmiş gibi
Daha neler anlatırdı sorsaydım
Sabaha yolculuk zahmetli
Bu karanlık hep mi bahtsız
Güneş karanlığa doğmaz ki

YÜRÜDÜM, BİR YAŞAMA BEŞ KALA

Eskiden ne güzeldi dediğim her şey
Eskiden güzel olan her şey
İnsan böyle böyle unuttur işte mutsuzluğunu
Böyle tutunur şimdiye
Hem öyle ya
Yerdeki yeni halıya
Sobasız salona, hasırsız tavana
Pakpen pencereye, yeni boyanmış duvarlara
Bir mutsuzluk borçlu değil miyiz?
Eskiden bilmiyorduk, yani yaşarken
Yaşarken eski değildi hiçbir şey
Güzel de değildi zaten

Yürümek bütün yollardan
-Eski
Ve bütün şehirlerden büyük
Yürüyelim öyleyse
Yağmurlu bir güne denk gelsek de
Yürüyelim, ıslanmışız ne çıkar
Hiç birlikte ıslanmadık ki biz
Tenimize değerken damlacıklar,
hiç kenetlenmedi ellerimiz
Korktuk hasta olmaktan, yataklara düşmekten
Yataklara düşelim ne çıkar
Şimdi de bir ton ilaç yok mu her bir köşemizde

Yaşarken hiç yürümedim ben
Yürüsem diyorum, yaşadım biraz

Ağzımda karanfil, içime yağmur kokusu çekiyorum
Yalın ayak ardıma bakmadan, soluk soluğayım
Koşarken damarlarımda bir şeyler yırtılıyor
Beynimde, damarlarımda hep o aynı ses:

Yolun sana perde olmuş, perdelerini kaldırı
İnansan da inanmasan da kader vardır
Ölümlü yaşamak istemem ki ben
Bırakın yağmuru seveyim
Serin bir unutuşu izlerken bulayım kendimi
Dallar henüz soyunmamış olsun yapraklarından
Ölümü anlatmayın ama, az yürüyelim
Sonra bir bardak çay içelim
Demli ve şekersiz
Üstüne soğuk, üstüne keder
Ama ölümlü başlamayın cümlemize

İsmail'in boynunda aynı bıçakla
karşılıyorum bütün bayramları
Ve bütün çiçekçilerde aynı terane
Herkes sıraya girmiş sanki
bir yalnızlığı aşığılar gibi:
-bütün çiçekler
Kimse kendine çiçek almıyor
Kimse kendine çiçek açmıyor
Kimse kendi boşluğundan memnun değil
Herkes başkasının boşluğuna imreniyor

BİR AYNANIN BUĞUSUNA İKİLİKLER IV

Kadınlar Ağdı

Ey dağların dalgın kalan rüzgârı sen söyle ağıtlarını
Kesip eşiğe koydu kadınlar kara saçlarını

Cemal

Biri yazmış ve unutmuş aynanın içinde: Ah! Nasıl iyi gider
şimdi
Bir Cemal Süreya kar altında uzun kalmış bir Kars'ın
yalnızlığına

Lili

Sen böyle hep gülümse diye lirik
Senin için bir gökkuşağı koydum gökyüzüne Lili

Kapı

Ey beni bir ağaçtan beni bir eski suskunluktan oyan ey kapı
ustası
Kederine dil olayım diye her çivisini ayrı bir ahla çaktın
üzerime

Yollarda

Yollarda dağıtmış ay uykusunu
Doldurmuş şavkı bir taşın kuytusunu

Halim Şefik Güzelson'a

Yüreği ayın üstüne döktüğü yakamozdan sarhoş deniz
kızının
Durup durup neden dalgınlaştığını ölürüm de kimseye
söylemem

TOPRAKSIZ AŞK

saçların kışa dönmüş
gözlerin hep bahar
bilir misin sürgün çiçeği
hangi mevsimde açar?

Katillerin ve meczupların
Âşıkların ve düşkünlerin
Yalnızların ve pişmanların
Kim bilsin ne derdi var diye söylenen
Ama hiç derdi sorulmadan geçilen
Ve hep böyle yapmaya devam edilen
Dokunmaya korkulan her acı
Karışmaya korkulan her kavga
Ve sıfırdan başlamaz hiçbir yaşam
Sıfır noktasından uzakta doğar her insan

Çürüyen her şey en sonunda birbirine benzer
Ömür gibi, çiçek gibi
-İnsan gibi.

Sedat GÜLMEZ

GECE DERSLERİ

- I
gece
gölgeydi büyüdü
- II
gece
ayakta
- III
gece
gezdirebilir kendini
- IV
gece
yaşlı yağmur
itibarı sarsılmış ödleğin için
- V
gece
utanmaz
kendinden başkasına
- VI
gece
kadehten bir dünya
kendini kendinde bulduğu
- VII
gece
güvensiz
kirliliğin telaş
- VIII
gece
dinginlik
bazı bazı
- IX
gece
saldırgan
esmer olmayan ilişmesin
- düşebilir öylece-
- X
gece
basamak parmak uçlarına
saatli bir öfke
- XI
gece
gömülebilir
kimseler yokken

Murat DALGIN

KANATLAR VE KAYALAR

- heyecan ve hüznün
saygın kavalından
benzeyene dek açılan
- sanki soğuk dibine gölgenin
sonsuz vişneçürüğü
karını indirirken yapraklardan
- bronz bir toka
neredeysen kırların
üzerine eğilen başdönmesi
- uzun ateşler
yaşlı taraçalarında belleğin
kırkızıl büyülenmiş arılarıyla
köprüler kuruyor inceden
belki bedene bir süre vermek
ve çekilmek yıkıntılardan uzağa

Yusuf ÖZDEMİR

URD KUYUSU

- Odin sen Urd kuyusunda
Kendini kurban ettin
Damladın kuyuya
Her damlan sırrı getirdi sana
- Ben kader kuyusunda
Kendimi kurban ettim
Damladım kuyuya
Her damlam hiçliğe getirdi bana

Ertan ŞAHİN

DÜĞÜN

- uzaktan akrabam
olur
yakından
göremem de
bir hecenin düğününde
imgelerin
kalkıp oynaması
hâlâ gözlüklerimin
önünde
- sıra takıya gelince
şiir
aradım cebimde

ESKİ ÇAMLAR, 2

Ramis DARA

(Köy ve çocukluk anılarını anlatmaya devam...)

Tarlamızın iki kuyusu vardı. Biri çok eskilerde, diğeri biraz daha yeni, ikisi de ben doğmadan insanların hayatına karışmış.

Sonradan açılanın suyunu kullanırdık biz. Ben anlamasam da babam "kaba" derdi sık sık, bu suyu içtikten sonra, pek beğenmezdi, insanın karnını şişiriyormuş. Benim için yaz sıcakta soğuk olması yeterliydi. Hatta soğutup yemek için içine karpuz attığımız, sonra "bakır"la (kova) çıkarmak için akla kararı seçtiğimiz olurdu.

Yaz sonuna doğru bunun suyu iyice azalır, akşamdan sabaha dipteki topraktan süzülüp gelen, birkaç litrelik suyla idare ederdik.

Diğer kuyu derenin neredeyse içinde, kür üzümünün (böğürtlen) arasında, pek kullanılmazdı.

Bir ara fazla suya ihtiyacımız oldu demek ki; onu, içine çökmüş taş ve toprağından temizleme, orijinal derinliğine ulaştırma işine giriştik.

Önce su, çamur, taş ve toprağı dışarıya boşalttık. Kuyunun içinde hep anacığım tabii...

Sonra kuyunun içine atılmış ipiri bir kayaya rastlandı. Urganlarla sıkı sıkı bağlandı bu, "iskara"yla yukarı çekilecek.

Karar ânı: Anam önceki seferlerde olduğu gibi kuyunun dibinde kalıp beklesin mi, yukarı mı çıksın?

"Korkmaz" olduğu kadar çok da akıllı olan anacığım yukarı çıktı, sonra, kaya çekilirken tüm ipleri koparıp güüüm geriye düştü.

Bu olayı durup durup hatırladım. Hatırladıkça da ürperdim. Şu an yazıyorum ki artık unutamayım!

*

"Her ağaçtan düdük olmaz".

Böyle bir söz duydum ve ürperdim. Kulağıma çok hoş geldiği için bir, çocukluğumda ağaçlardan yaptığım düdüklere hatırladığım için iki.

Ayrıca doğruydu da, her ağaçtan düdük olmaz. Olması için bahar olması, parmak kalınlığındaki ağaç dalının kabuğundan düzgünce soyulması ve kabuğun hasar görmemesi gerekir.

Ben de çocukluk baharlarımda iki ağaçtan düdük yapardım. Biri Türkiye'nin hemen her yerinde bilinen söğüt, ikincisi çam. Çamdan düdük pek bilinmez.

Kargıdan (kamuş) ve cevzdenise düdük yapmadım, niye yalan söyleyeyim!

Ben çocuk ve ergenken köyde tek ceviz ağacı vardı zaten, akrabamız eskici Süleyman (Sağlam) dayının tarlasında. Şimdilerde kapama ceviz tarlası bile var, o ayrı.

Kargı da tütün dolayısıyla hayatımızın orta yerindeydi, elimde bir flüt vardı ayrıca, dikkat etmezsen elini "yarıp kanatmayı" hazır bekleyen kargıyla uğraşmayı, ondan kaval ya da sipsi benzeri bir şey yapıp çalmayı hiç düşünmedim.

Ağırbaşlı, yumuşak söğüt ve çam düdükleneriyle, aile çobanlığım sırasında çalılıklarda can sıkıntısından yaptığım ve keyifle öttürdüğüm olmuştu.

Şimdilerde köyümüzde değişen yaşantı biçimleri dolayısıyla ağaçtan düdük yapıp çalan bir çocuk olduğunu sanmıyorum.

Her ağaçtan düdük olmaz... Göğ ekinden hedik olmaz... Diller döken etek öpen... Feleğe git dedik olmaz...

*

İlerleyen zamanlarda iki eşiğin birini satıp at almıştık. Öküzler de satıldığı için tütün yerini atla sürüyordu babam. Harmanı da. Sonra diğer eşek de satıldı. Atla kaldık. Çok boylu, gösterişli güzel bir hayvandı. Benim de onunla harman sürdüğüm oldu az az, babama yardım kabildinden; eyerine ya da semerine bindiğim.

Gelgelelim ben bu atın rengini unuttum. Belki de kırgınlığımdan.

Ablama telefon edip atımızın rengini sorabilirim yarın, ama sormayacağım.

O at babama istemeden de olsa çok acılar çektirmişti, gerçi başka açıdan bakılırsa, onun canını da bağışlamıştı ya.

Babam "cumaya köye gitmek" üzere ata binmek istiyor, geçmiş zaman, ayrıntıları unuttum, ne olduysa atımız bir ürüyor, babacığım tam oturmadan yerde sürüklenmeye başlıyor, bir ayağı havada, atın üzengisinde.

Böyle böyle 15-20 metre köy yönüne değil, gerisin geri kuyunun başına koşturuyor at, babamı sürükleyerek. Oraya gelince duruyor. Önünde bir metreye yakın "kuru duvar" var, tarlanın "avlası". Oradan bir atlasa yandı babam; atlamıyor, sanki hissediyor, infaşa geliyor hayvancık.

Babamın sırtları yara bere içinde kalıyor, günlerce yatıyor damda. Bereket galiba kırılan bir yeri olmadı. Kaburgalarından çok çekse de. Annemle ben başında dört dönüyoruz. Benim o sırada babacığım gösterdiğim sevgi, yakınlık, içten ilgi onun bana bakışını, benim de ona bakışımı iyice yumuşatıyor, duygusallaştırıyor.

Hayat işte. İstemeden başa gelen bir acıdan böyle bir kazanç devşiriyoruz...

*

Bir gün babamla eşiğin üzerinde yaptığımız bir yolculuğu nedense hiç unutmuyorum. Durup durup gözümün önüne geliyor.

O semerde, ben eşiğin "götü" tabir edilen, semerden arkada kalan çıplak kısımdayım. Bacaklarımı sallaya sallaya yol alıyoruz. Köyün pek bilmediğim bir mevkiinde, büyük ihtimal "Sağmalar"da, nereye, niye gidiyor ya da nereden, niye dönüyoruz bilmiyorum. Ama gidiyor olma ihtimalimiz daha yüksek. Belki de dönüşte babam eşek yüklü olduğu için yürümüş, ben çocuk olarak bu sefer semere oturmuş hâlde dönmüşüzdür.

Hatırladığım, babama boyuna sorular soruyorum, o da boyuna beni cevaplıyor. Sorularım geçtiğimiz yerdeki tarlaların köyümüzden kime ait olduğuyla ilgiliydi galiba. Bir de tarlalardaki tanımadığım bitkilerle ilgili. Babam ha kızacak, ha kızacak diyorum, kızmıyor. Ben olsam kızardım, o kızmıyor. Ben bıktırarak ölçüde arka arkaya soruyorum, o hiç yüksünmeden ve neşeyle beni cevaplıyor.

Dağ başında dar bir yolda babayla oğul olmanın keyfini çıkarıyoruz. Bu ayrıntısız anıyı hiç ama hiç unutmuyorum.

Çocukluğumdan kalan hareketli şiir fotoğraflarımdan biri olarak.

*

Köyümüzün en özgün ve sıcak hitaplarının başında "Dayıoğlum - Dayıkızım" gelir. "Dayı" Kurtutancada "güzel" demektir. Anneciğimin bana en sık hitabı, Dayıoğlum aşağı, Dayıoğlum yukarı şeklindeydi. Ablama da Dayıkızım.

Annem, nazının geçtiği oğlu kızını yaşındaki insanlara da çok zaman dayıoğlum dayıkızım diye seslenirdi. Güzel köyümüzde bu seslenmeler bir sıcaklık, sevgi, şefkat taşıyıcısıydı ve yaygındı.

Bu hitap köy dışına çıktığımızda gerçek dayı sanılarak biraz yanlış anlaşılırdı. Ama o da yakın bir hısımlığın ifadesi olduğu için hoş karşılanır, hatta durum açıklanınca hoşluk hale kazanır ya da katmerlenirdi.

Köyümüzün bir diğer sıcaklık taşıyıcı hitabı da, hısımlık akrabalar arasında kullanılan, "Bizim kız - Bizim oğlan"dı.

Tatillerde köye geldiğimde anneciğim bana en sevdiğim yemek ve tatlıları yapmak isterken, Ayşe Hanım teyzem yardıma gelir, gün boyunca annemle birbirlerine hep "Bizim kız" diye hitap ederlerdi.

N'ola, geçmiş bütünüyle unutulmasa, özgün hitaplar gökkubbede mahya gibi öylece, saklı, asılı kalsa...

Hüseyin ALEMDAR

KANAĞRI

Küçük g ile büyük G'nin ağrısıyım
evlendiğim gün tanrının küçük dili sürçmüş içimde
tam da o gün tanışmıştım Cemal Süreya ile Kadıköy'de
o gün bugündür üzerimdeki kanağrı ve kadın lekesi
tarifi güç yumuşak g şiir lekesi

Ne kadınlar sevdiğimi kendim dahil hiçbir şaire anlatmadım
gül ve makas beğenme ustasıydım her kadına aşk dedim
önce
her öncenin sonrası ahşk! oluyordum g ü l t e n
bundandır her kadında en önce ben ölürüm
kühüm ki kadın sevabı aşk kuyumdur bir yerde

Aşkağrı en az tanrı kadar sevdim kadınlarımı
ah, ölüp ölüp dirilmeyi bana bir kadın öğretti!

Yokilçe Gebze, 8 Ekim 2021

Şerif TEMURTAŞ

RÜZGÂRI ESTİ DAĞIN

kurudu kaynağı derenin
ağaç küstü toprağa
artık yanık bir kül kokusu yurdum
yağmur da yağmayacak

dağın da derdi var
konuşur yıldızlarla
her devrimci yalnızdır biraz
küf kokuyor hayat

dili olsa yüreğin
yetim bir coğrafyadan
karabulut üstüne
incisi dökülür gecenin

ekseni bozulmuş dünyada
sürüyor yaşam
ah
ölmüş eşitlenir kalbimiz

Salihli, Eylül 2021

Salih MERCANOĞLU

KISA KARA ŞİİRLER- 2

YALAN

göl kuruyor, adam yaşılanıyor
ölümle şarkının yarıştığı dünyada
ne söylesem yalan!

DOĞU

doğu ki söz'ün keşfi
gönül simyası
ağır sanayisi aşkın

ŞEFFAF

çığırdı yır yırtıldı gök
elveda demeden usulca
siktirip gitti pigmentler af-
edersiniz!
şakaklarımda göz alıcı bir tutam ak
ağ gibi sarıverdi buğday gövdeyi
çığırdı yır yırtıldı gök
şimdilerde kemiklerim bile şeffaf
görebilirsiniz!

HABER

güzel bir haber için
hazırım
ömrümden bir gül vermeye

ŞAİR

zamanım dar
şair olduğuma inanmaya
ve zaman öyle uzun
kısa bir şiir yazacak kadar

ŞİİR

şair kibirse
şiir, renk götüren kir
tanrı'sız tekbir

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara	Katkı Payı	: 70 TL.
Prodüksiyon	: İhsan Üren, Zühtü Engüdar - Ersin Erdem, Zihni Engüdar, Yalçın Oğuz.	Posta Çeki ya da Banka hesabı:	Ramis Dara adına açılmış; 6025702 numaralı Posta Çeki hesabı ya da Yapı Kredi Bankası Mudanya şubesi (567) Hesap No: 72092839 IBAN: TR370006701000000072092839
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Halim Çiftçi (Ömerbey Mah. Ş. K. Ahmet. Sok. Fidan Apt. B. Blok. Kat: 2, D: 5- MUDANYA)	Yazıcı çıkışı	: Detay Copy Matbaa, Tahtakale Mah. Çelebiler Cad. No:9 16040 Osmangazi - BURSA
Yazışma ve posta kargo adresi	: PK 68 16361 Ulucami - BURSA		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 - 7685		

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi
Akatalpa (www.akatalpa.org), şiir ve yazarlarının bağışladıkları telifler ve bazı şiir dostlarının katkılarıyla yayımlanmaktadır.